

U S T A W A

z dnia

o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski¹⁾

W setną rocznicę Odzyskania przez Polskę Niepodległości, oddając hołd przeszłym pokoleniom, które swoją postawą oraz walką o niepodległą i suwerenną Ojczyznę walnie przyczyniły się do wyzwolenia Narodu Polskiego, mając na względzie godne zachowanie w narodowej pamięci poświęcenia tych pokoleń, uchwala się, co następuje:

Art. 1. Ustawa określa zasady sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, sposób prowadzenia ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „Instytutem”, a także zasady udzielania dotacji oraz świadczeń pieniężnych dotyczących tych grobów.

Art. 2. 1. Grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski w rozumieniu ustawy są groby osób, które walczyły o odzyskanie niepodległości Polski lub w obronie niepodległości i granic suwerennej Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc udział w wojnach, działaniach zbrojnych i niepodległościowych, powstaniach narodowych, w okresie od 1768 r. do 1963 r.

2. Grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski są również groby funkcjonariuszy cywilnych władz powstań narodowych, administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939–1945, członków władz i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w latach 1939–1990, a także podziemnych niepodległościowych organizacji cywilnych w latach 1945–1956.

3. Przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do grobów wojennych w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017 r. poz. 681 oraz z 2018 r. poz. 369).

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego, ustawę z dnia 30 listopada 1995 r. o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, ustawę z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Art. 3. 1. Prezes Instytutu prowadzi ewidencję grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, zwaną dalej „ewidencją”.

2. Ewidencja obejmuje groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami.

3. Wpis do ewidencji grobu znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje na wniosek osoby fizycznej, fundacji, stowarzyszenia, kościoła lub związku wyznaniowego, innej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną lub z urzędu.

4. Wpis do ewidencji grobu znajdującego się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje na wniosek konsula Rzeczypospolitej Polskiej lub z urzędu.

5. Wniosek o wpis do ewidencji zawiera co najmniej:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy oraz wskazanie jego adresu lub siedziby;
- 2) miejsce położenia grobu;
- 3) wskazanie okoliczności, które zdaniem wnioskodawcy przemawiają za uznaniem danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

6. Prezes Instytutu przed wpisaniem grobu do ewidencji bada, czy grób, którego dotyczy wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, o których mowa w art. 2 ust. 1 i 2.

7. Wpisu do ewidencji dokonuje się po potwierdzeniu przez właściwego wojewodę, że grób, którego dotyczy wniosek:

- 1) nie został wpisany do ewidencji, o której mowa w art. 5a ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych;
- 2) nie spełnia przesłanek do uznania go za grób wojenny w rozumieniu ustawy, o której mowa w pkt 1.

8. W celu uzyskania potwierdzenia, o którym mowa w ust. 7, Prezes Instytutu kieruje zapytanie do właściwego wojewody. Wojewoda udziela odpowiedzi w terminie 14 dni od dnia wpływu zapytania.

9. Wojewoda niezwłocznie informuje Prezesa Instytutu o odkryciu grobu, który nie spełnia przesłanek do uznania go za grób wojenny, a który w ocenie wojewody może być uznany za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

10. Po uzyskaniu informacji wojewody, o której mowa w ust. 9, Prezes Instytutu bada zasadność uznania danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

11. Prezes Instytutu niezwłocznie informuje wnioskodawcę o wpisie do ewidencji albo odmowie uznania danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

12. W przypadku odmowy uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu.

13. W wyniku rozpatrzenia odwołania Kolegium Instytutu może:

- 1) uznać za prawidłową odmowę uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 2) przekazać wniosek do ponownego zbadania przez Prezesa Instytutu, czy grób, którego dotyczy wniosek, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, określone w art. 2 ust. 1 i 2;
- 3) uznać dany grób za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 4. Ewidencja zawiera w szczególności:

- 1) dane weterana walk o wolność i niepodległość Polski pochowanego w danym grobie;
- 2) dane dotyczące grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) dane podmiotów, które złożyły wniosek o wpis grobu do ewidencji;
- 4) informacje uzyskane w trakcie badania, o którym mowa w art. 3 ust. 6;
- 5) uzasadnienie uznania, że dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, określone w art. 2 ust. 1 i 2.

Art. 5. 1. Prezes Instytutu udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej Instytutu wykaz grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, który zawiera:

- 1) imię (imiona) i nazwisko osoby pochowanej w danym grobie;
- 2) dane dotyczące grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) informacje o wojnach, działaniach zbrojnych, powstaniach narodowych, walkach o odzyskanie niepodległości Polski lub w obronie niepodległości w okresie od 1768 r. do 1963 r., w których brała udział osoba pochowana w grobie wpisanym do ewidencji.

2. Udostępnienie wykazu, o którym mowa w ust. 1, następuje w sposób umożliwiający przetwarzanie informacji w nim zawartych, w tym ich przeszukiwanie według kryteriów przedmiotowych i podmiotowych.

3. W przypadku dokonania wpisu do ewidencji Prezes Instytutu niezwłocznie aktualizuje wykaz, o którym mowa w ust. 1.

Art. 6. Instytut współpracuje z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami, posiadającymi informacje o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w celu pozyskiwania danych i informacji służących badaniu, czy dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, określone w art. 2 ust. 1 i 2.

Art. 7. Instytut może z urzędu podejmować działania dotyczące opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności ponosić koszty budowy i utrzymania, w tym remontów takich grobów.

Art. 8. 1. Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem i utrzymaniem tych grobów.

2. Dotacja na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 1, może być udzielona w wysokości do 80% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

3. Dotacja może być udzielona przez Instytut na wniosek podmiotów wskazanych w ust. 1.

4. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej będącej wnioskodawcą;
- 2) wskazanie rodzaju zadania i wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy wniosek, wraz ze wskazaniem lokalizacji grobu, o ile dane te można ustalić;
- 3) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 4) harmonogram wykonania zadania;

- 5) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 6) kosztorys całkowitych kosztów wykonania zadania.

5. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez Instytut z podmiotami, o których mowa w ust. 1.

6. Umowa o udzielenie dotacji na dofinansowanie zadań, które zostaną wykonane w roku złożenia wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku, zawiera:

- 1) określenie szczegółowego zakresu planowanego zadania, celu, na jaki dotacja została przyznana, oraz terminu jego wykonania;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości udzielonej dotacji oraz terminu i trybu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie terminu i sposobu rozliczenia dotacji, nie dłuższego niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego;
- 6) określenie warunków, sposobu i terminu zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem. Termin zwrotu dotacji nie może być dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej – 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania.

7. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

Art. 9. 1. Osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski może ubiegać się o przyznanie przez Instytut świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, zwanego dalej „świadczeniem”, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem i utrzymaniem grobu.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku oznaczenie dokumentu potwierdzającego tożsamość wnioskodawcy;

- 3) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy wniosek, wraz z danymi adresowymi, o ile dane te można ustalić;
- 4) określenie wysokości świadczenia, o które ubiega się wnioskodawca;
- 5) oświadczenie o sprawowaniu opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 6) wskazanie sposobu wykorzystania świadczenia.

3. Świadczenie przyznaje się na podstawie umowy zawartej przez Instytut z osobą, o której mowa w ust. 1.

4. Umowa o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) określenie sposobu i terminu jego wykorzystania;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości przyznanego świadczenia oraz terminu i trybu jego płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia przyznanego świadczenia;
- 6) określenie warunków i sposobu zwrotu niewykorzystanego świadczenia albo świadczenia wykorzystanego niezgodnie z umową.

5. Wniosek o przyznanie świadczenia rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

Art. 10. Dotacje oraz świadczenia są udzielane w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa, w części 13 Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, na dany rok.

Art. 11. 1. Do rozpatrywania wniosków, o których mowa w art. 3 ust. 3 i 4 oraz art. 8 ust. 3 i art. 9 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257 oraz z 2018 r. poz. 149, 650, 1544 i 1629).

2. Dochodzenie przez Instytut należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji oraz świadczenia następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 12. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1509, z późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 w pkt 145 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 146 w brzmieniu:

„146) świadczenia pieniężne przyznawane na podstawie art. 9 ustawy z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 13. W ustawie z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1020 i 1540) w art. 30 ust. 4a otrzymuje brzmienie:

„4a. Do średniego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego nie wlicza się świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851, z późn. zm.³⁾), dodatku wychowawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, 1076 i 1544), oraz świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 9 ustawy z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 14. W ustawie z dnia 30 listopada 1995 r. o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1779) w art. 8 w ust. 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Do dochodu gospodarstwa domowego kredytobiorcy nie wlicza się jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka i dodatku z tytułu urodzenia dziecka określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych, wartości udzielonej pomocy w zakresie dożywiania określonej w przepisach o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, pomocy materialnej udzielanej uczniom na podstawie przepisów o systemie oświaty, świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, dodatku wychowawczego określonego w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1540, 1552, 1629, 1669 i 1693.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone Dz. U. z 2018 r. poz. 107, 138, 650, 1000, 1076, 1544 i 1669.

świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 9 ustawy z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 15. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1575 oraz z 2018 r. poz. 5, 369, 1000 i 1277) w art. 53k w pkt 9 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:

„10) realizowanie zadań, o których mowa w ustawie z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz.).”.

Art. 16. W ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180 oraz z 2018 r. poz. 756 i 1540) w art. 3 w ust. 3 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Do dochodu nie wlicza się świadczeń pomocy materialnej dla uczniów, dodatków dla sierot zupełnych, jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka, dodatku z tytułu urodzenia dziecka, pomocy w zakresie dożywiania, zasiłków pielęgnacyjnych, zasiłków okresowych z pomocy społecznej, jednorazowych świadczeń pieniężnych i świadczeń w naturze z pomocy społecznej, dodatku mieszkaniowego, dodatku energetycznego, zapomogi pieniężnej, o której mowa w przepisach o zapomodze pieniężnej dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenie przedemerytalne albo zasiłek przedemerytalny w 2007 r., świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 690), świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017 r. poz. 1851, z późn. zm.⁴⁾), dodatku wychowawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, 1076 i 1544), oraz świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 9 ustawy z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. ...).”.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 107, 138, 650, 1000, 1076, 1544 i 1669.

Art. 17. W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 i 1693) w art. 8 w ust. 4 w pkt 8 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) świadczenia pieniężne przyznawane na podstawie art. 9 ustawy z dnia ... o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. ...).”.

Art. 18. Instytut tworzy ewidencję grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 19. 1. W latach 2019–2028 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym realizacji przez Instytut zadań wynikających z ustawy wyniesie w:

- 1) 2019 r. – 5 275 000 zł;
- 2) 2020 r. – 5 275 000 zł;
- 3) 2021 r. – 5 275 000 zł;
- 4) 2022 r. – 5 275 000 zł;
- 5) 2023 r. – 5 275 000 zł;
- 6) 2024 r. – 5 275 000 zł;
- 7) 2025 r. – 5 275 000 zł;
- 8) 2026 r. – 5 275 000 zł;
- 9) 2027 r. – 5 275 000 zł;
- 10) 2028 r. – 5 275 000 zł.

2. Organem monitorującym wykorzystanie limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, jest Prezes Instytutu.

3. W przypadku zagrożenia przekroczenia limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, zostanie zastosowany mechanizm korygujący polegający na ograniczeniu wydatków związanych z kosztami funkcjonowania ewidencji.

4. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 3, jest Prezes Instytutu.

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

UZASADNIENIE

Ostatnie 250 lat historii Narodu Polskiego jest wypełnione wojnami i zrywami zbrojnymi w obronie niepodległości Rzeczypospolitej lub mającymi na celu odzyskanie wolności i niezależności państwa. Pokolenia Polaków oraz wszystkich narodowości zamieszkujących ziemię obecnej i dawnej Rzeczypospolitej składały na ołtarzu Ojczyzny dar najcenniejszy – własne życie. Ci, którzy polegli w walce, niezależnie czy w regularnych formacjach, czy w oddziałach partyzanckich, w konspiracji, jak również ofiary zbrodni zaborców i okupantów, mordowane i zamęczone w więzieniach, obozach, łagrach – wszyscy oni są otoczeni czcią i szacunkiem, a przyszłe pokolenia kultywują należną im pamięć.

Niepodległa Rzeczpospolita jest zobowiązana okazać im równy szacunek i pamięć, jak ich poległym towarzyszom broni.

Obecny stan prawny

Od wielu lat do instytucji powołanych w celu zachowania tożsamości narodowej i opieki nad miejscami pamięci (m.in. dawna Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Instytut Pamięci Narodowej, wojewodowie) napływały zgłoszenia i apele dotyczące objęcia opieką grobów weteranów zmarłych z przyczyn naturalnych w okresie pokoju.

Obowiązująca *ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 681, z późn. zm.) zapewnia ochronę prawną i opiekę Państwa grobom osób wymienionych w art. 1 ust. 1, tj.:

- 1) poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego;
- 2) osób wojskowych, poległych lub zmarłych z powodu działań wojennych, bez względu na narodowość;
- 3) siostr miłosierdzia i wszystkich osób, które, wykonując zleczone im czynności przy jakiegokolwiek formacji wojskowej, poległy lub zmarły z powodu działań wojennych;
- 4) jeńców wojennych i osób internowanych;
- 5) uchodźców z 1915 r.;

- 6) osób wojskowych i cywilnych, bez względu na ich narodowość, które straciły życie wskutek represji okupanta niemieckiego albo sowieckiego od dnia 1 września 1939 r.;
- 7) ofiar niemieckich i sowieckich obozów, w tym cmentarzyska ich prochów;
- 8) osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych, lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, traktowane jako groby prywatne, rodzinne nie podlegają ewidencjonowaniu, ani w stosunku do nich nie jest przewidziany system wsparcia finansowego.

Zakres projektowanej regulacji prawnej

Projektowana ustawa ma na celu określenie zasad sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski z okresu od 1768 r. do 1963 r. Ustawa uznaje za weteranów uczestników walk zbrojnych oraz funkcjonariuszy cywilnych rządów powstańczych i władz emigracyjnych. Groby te znajdują się zarówno na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza jej granicami.

Projekt zakłada:

- 1) utworzenie zbiorczej ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- 2) wprowadzenie systemu finansowego wsparcia podmiotów sprawujących opiekę nad takimi grobami:
 - a) w przypadku fundacji, stowarzyszeń, kościołów lub związków wyznaniowych, innych osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną – w formie dotacji celowej,
 - b) w przypadku osób fizycznych – w postaci świadczenia pieniężnego.

Instytucją odpowiedzialną za tworzenie ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski ma być Instytut Pamięci Narodowej.

Wpis do ewidencji grobu znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie mógł nastąpić na wniosek osoby fizycznej, fundacji, stowarzyszenia, kościoła lub związku wyznaniowego, innej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną lub z urzędu.

W przypadku grobu weterana znajdującego się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wpis będzie mógł być dokonany na wniosek konsula Rzeczypospolitej Polskiej lub z urzędu.

Wpis grobu do ewidencji będzie poprzedzony badaniem przeprowadzonym przez Prezesa Instytutu, czy grób, którego dotyczy wniosek, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Z uwagi na przewidziany w projekcie przepis, zgodnie z którym przepisów tej ustawy nie stosuje się do grobów wojennych w rozumieniu ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, wpis do ewidencji będzie dokonywany po potwierdzeniu przez właściwego wojewodę, że grób, którego dotyczy wniosek:

- 1) nie został wpisany do ewidencji, o której mowa w art. 5a ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych;
- 2) nie spełnia przesłanek do uznania go za grób wojenny w rozumieniu ww. ustawy.

Ponadto zaproponowano nałożenie na wojewodów obowiązku niezwłocznego informowania Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej o odkryciu grobu, który nie spełnia przesłanek do uznania go za grób wojenny, a który w ocenie wojewody może być uznany za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

W przypadku odmowy uznania przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski, wnioskodawcy przysługiwać będzie odwołanie do Kolegium Instytutu.

Projekt przewiduje również udostępnianie w Biuletynie Informacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej wykazu grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Przewidziana w projektowanej ustawie dotacja może być przyznawana w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem i utrzymaniem tych grobów. Dotacja będzie udzielana na podstawie umowy.

Z kolei osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem weteranów walk o wolność i niepodległość Polski będzie mogła ubiegać się o przyznanie przez Instytut Pamięci Narodowej świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów

sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem i utrzymaniem grobu. Również i w tym przypadku będzie zawierana umowa o przyznanie świadczenia.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, w związku z powyższym nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców ani nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie wymaga opinii, konsultacji ani uzgodnienia z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym z Europejskim Bankiem Centralnym.

Projekt ustawy, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2003 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.), został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Nazwa projektu Ustawa o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Kancelaria Prezesa Rady Ministrów Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Michał Dworczyk – Sekretarz Stanu, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Przemysław Myszakowski – Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego KPRM tel. 694 68 28	Data sporządzenia 01.10.2018 Źródło: Decyzja PRM/RM Nr w wykazie prac UD449

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami znajdują się tysiące grobów weteranów zrywów zbrojnych mających na celu obronę lub odzyskanie niepodległości Polski, poczynając od schyłku I Rzeczypospolitej po koniec wieku XX. Mimo niewątpliwych zasług dla Ojczyzny, niejednokrotnie odniesionych ran, doświadczonego cierpienia i represji groby tych osób, zmarłych z przyczyn naturalnych, nie są zewidencjonowane i objęte wsparciem państwa. Projektowana regulacja jest odpowiedzią na narastające w ostatnim ćwierćwieczu oczekiwania społeczne, aby groby weteranów objąć wsparciem właściwych instytucji państwowych oraz powstrzymać proces ich likwidacji, który jest dotkliwym uszczerbkiem dla polskiego dziedzictwa historycznego i kulturowego.

Wobec braku jakiegokolwiek wyjściowej ewidencji grobów weteranów określenie skali potrzeb może się opierać jedynie na bardzo przybliżonych szacunkach. Ponadto uczestnicy jednego konfliktu zbrojnego po jego zakończeniu brali udział w kolejnym, stając się weteranami kilku wojen i powstań. System państwowej opieki nad grobami wojennymi nie stanowi punktu odniesienia, gdyż odmiennie niż w przypadku jednolicie urządzonych zwartych zespołów grobów tworzących kwatery i cmentarze wojenne, mamy do czynienia z indywidualnymi grobami, z których najdawniejsze mogą mieć rozbudowaną artystyczną formę wymagającą bardziej zabiegów konserwatorskich niż remontowo-kamieniarskich. Zapewne nie wszystkie groby weteranów zostaną zidentyfikowane ze względu na brak potwierdzających ten status inskrypcji nagrobnych, potwierdzenia urzędowego czy choćby świadectw rodziny lub lokalnej społeczności. Analizując liczbę uczestników konfliktów zbrojnych w omawianym okresie, wysokość strat, rozproszenie weteranów i ich rodzin po świecie, proponuje się przyjąć liczbę zachowanych grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski na poziomie 200 000.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projekt ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski zakłada:

1. Utworzenie ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami.
2. Uruchomienie systemu wsparcia finansowego ze środków publicznych (dotacje i świadczenia) opieki sprawowanej nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski w rozumieniu ustawy będą groby:

- osób które walczyły o odzyskanie niepodległości Polski lub w obronie niepodległości i granic suwerennej Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc udział w wojnach, działaniach zbrojnych i niepodległościowych, powstaniach narodowych, w okresie od 1768 r. do 1963 r.,
- funkcjonariuszy cywilnych władz powstań narodowych, administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939–1945, członków władz i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w latach 1939–1990, a także podziemnych niepodległościowych organizacji cywilnych w latach 1945–1956.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Brak informacji.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej	1		Prowadzenie ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, udzielanie dotacji i przyznawanie świadczeń w celu sprawowania opieki nad grobami weteranów,

			współpraca z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami w celu pozyskania danych i informacji służących badaniu, czy dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski
Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej	1		Rozpatrywanie odwołań od odmowy uznania przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski
Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną	Brak danych		Zgłaszanie grobów weteranów do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej, monitorowanie stanu utrzymania grobów weteranów, składanie wniosków do Instytutu Pamięci Narodowej o przyznanie dotacji na opiekę nad grobami weteranów
Osoby fizyczne	Brak danych		Zgłaszanie grobów weteranów do ewidencji prowadzonej przez Instytut Pamięci Narodowej, monitorowanie stanu utrzymania grobów weteranów, składanie wniosków do Instytutu Pamięci Narodowej o przyznanie świadczenia na opiekę nad grobami weteranów
Organy władzy publicznej, fundacje, stowarzyszenia, instytucje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe i inne podmioty, posiadające informacje o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski	Brak danych		Współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Nie przewiduje się prowadzenia konsultacji publicznych. Uzasadnieniem odstąpienia od konsultacji jest potrzeba jak najszybszego uchwalenia projektowanej ustawy.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych												
(ceny stałe z ... r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem												
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Wydatki ogółem		5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	52,750
budżet państwa												
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Saldo ogółem		- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 52,750
budżet państwa		- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 5,275	- 52,750
JST												
pozostałe jednostki (oddzielnie)												
Źródła finansowania	Rok 2019 został oznaczony jako rok „1”. Rok 2028 został oznaczony jako rok „10”. W tabeli zostały zawarte wydatki w cenach bieżących. W 2019 roku skutki finansowe wynikające z wejścia w życie ustawy w kwocie 2,5 mln zł zostaną sfinansowane z rezerwy ogólnej budżetu państwa (świadczenia i dotacje związane z renowacją grobów, wydatki rzeczowe inne niż wynagrodzenia osobowe). Pozostała kwota wydatków w wysokości 2,775 mln zł zostanie sfinansowana w ramach budżetu części 13 – Instytut Pamięi Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zaplanowanego w projekcie ustawy budżetowej na rok 2019, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2018 r. W latach następnych środki finansowe niezbędne na wykonywanie przez IPN zadań przewidzianych w projektowanej ustawie zostaną określone corocznie w ustawach budżetowych w ramach wydatków części 13 Instytut Pamięi Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w kwocie nie wyższej niż środki przewidziane na ten cel w pierwszym roku obowiązywania ustawy.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Pierwszy rok obowiązywania ustawy będzie związany z kosztami organizacyjnymi i zatrudnieniem pracowników. Przewidywane zatrudnienie obejmie 25 pracowników, co będzie stanowić koszt roczny w wysokości 1 625 000 zł. Koszty te obejmują również zapewnienie miejsca pracy, wyposażenie stanowisk pracy, zapewnienie biurowych urządzeń eksploatacyjnych, mebli itp. Zapewnienie sprzętu komputerowego na jedno stanowisko pracy to przewidywany koszt w wysokości ok. 5000 zł, co stanowi łącznie 125 000 zł. Pozostałe koszty związane z zatrudnieniem są trudne do oszacowania, np. w zakresie najmu powierzchni biurowej, którą Instytut Pamięi Narodowej nie dysponuje. Pierwszy rok obowiązywania ustawy związany będzie również z koniecznością zakupu aplikacji i oprogramowania dla obsługi ewidencji grobów weteranów – szacunkowy koszt to ok. 40 000 zł. Wiąże się to z dodatkowymi kosztami instalacji i przeszkolenia pracowników. W kolejnych latach będą konieczne wydatki związane z zapewnieniem opieki informatycznej aplikacji (hosting), koszt ten jest niemożliwy aktualnie do oszacowania. Pierwszy rok obowiązywania ustawy będzie związany przede wszystkim z opieką, utrzymaniem grobów weteranów z urzędu przez Instytut Pamięi Narodowej. Pierwszy rok obowiązywania ustawy będzie związany głównie z tworzeniem ewidencji grobów weteranów i wdrożeniem procedur przyznawania świadczeń z ustawy.											

	Z dotychczasowej realizacji zadania ustawowego Instytutu Pamięci Narodowej w finansowaniu remontów grobów wojennych wynika średni koszt remontu jednego pomnika na poziomie 7000 zł. Oznacza to, że zaplanowane środki budżetowe, poza pierwszym rokiem obowiązywania ustawy, po odjęciu kosztów pracowniczych, a więc w wysokości ok. 3 650 000 zł, pozwalałyby na zapewnienie opieki nad ok. 520 grobami weteranów rocznie. Poza pierwszym rokiem obowiązywania ustawy Instytut Pamięci Narodowej będzie dokonywał podziału środków między dotacje i świadczenia pieniężne dla osób fizycznych oraz działania z urzędu w proporcji 50% dotacje, 50% świadczenia.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe		5,275	5,275	5,275	5,275	5,275	52,750
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
Niemierzalne								

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wszelkie wydatki związane z realizacją przez Instytut Pamięci Narodowej zadań określonych w projektowanej ustawie. Będą one trafiać m.in. do osób fizycznych (świadczenia), jak i innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych (dotacje). Obecnie nie jest możliwe przedstawienie dokładnego podziału środków między poszczególne grupy podmiotów – decydować będą o nim m.in. liczba i zakres wniosków o udzielenie dotacji albo przyznanie świadczenia na opiekę nad grobami weteranów.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☒ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: ...
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy

Komentarz: Projekt nie zakłada nakładania nowych istotnych obciążeń administracyjnych.

9. Wpływ na rynek pracy

Brak istotnego wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: ...	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
Planowane wejście w życie ustawy to 1 stycznia 2019 r.		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Nie przewiduje się przeprowadzenia ewaluacji efektów projektu.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		
Brak załączników.		

Warszawa, 11 października 2018 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1325.2018 / 11 / as

dot.: RM-10-155-18 z 01.10.2018 r.

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Sup. Ministerstwa Spraw Zagranicznych
SEKRZELCZ STANU

Konrad Szymański

Do wiadomości:

Pan Michał Dworczyk
Sekretarz Stanu
Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów